

taidetta Pitäin Ja Pöytäin

MENETELMÄOPAS
Monitaiteista taidekasvatusta alakouluihin

Kulttuuritaiteita 2010

Rytmikästä meininkiä sanoin, kuvin ja tanssien! Peilin heijastuksia käsin, äänin ja esittäen! Kaupunki värisee ja vesi kertoo tarinaansa, kivet uneksivat ja kurkistellaan salattuihin puutarhoihin kun eri taiteenlajit risteilevät rinnakkain, peuhaavat peräkkäin ja pomp-pivat päällekkäin – kun toimitaan taiteessa pitkin ja poikin.

SISÄLTYS

- 4** Taidetta pitkin ja poikin:
monipuolinen taidekasvatusmenetelmä alakouluikäisille
- 5** Miksi juuri pitkin ja poikin?
- 6** Monitaiteisen taidekasvatuksen tavoitteet
Taidetta pitkin ja poikin -projektissa
- 7** Teeman valinta
- 8** Alakoulu Kulttuuriantian yhteistyökumppanina
- 10** Opettajan muistilista
- 11** Taiteen perusopetus Kulttuuriantian yhteistyökumppanina
- 12** Näkökulmia taideohjaukseen
- 13** Taideohjaajan muistilista
- 14** Käytännön vinkit kokonaisuuden järjestäjälle
- 15** Tuottajan muistilista
- 18** Työpajatuntien aikataulutus
- 22** Käytännön harjoituksia

Sovelletaan, sävelletään
ja sotkeudutaan solmuun.
Kuulostaa mun jutulta!

Sanataiteen supinaa	23
Kuvataiteilua	26
Musiikillista meininkiä	28
Kätsyä käsityötä	30
Teatteritaiteen taikaa	32
Tanssia ja luovaa liikettä	33

Taidetta pitkin ja poikin:

monipuolinen taidekasvatusmenetelmä alakouluikäisille

Taidetta pitkin ja poikin on Kulttuuriantan vanhin ja vakiintunein toimintamalli. Erilaiset teemat ovat inspiroineet koululaisia, opettajia ja taideohjaajia monipuolisiin, monitaiteisiin yhteistyöprojekteihin vuodesta 2003 lähtien. Vuosittain uusiutuva taidekasvatuskokonaisuus tarjoaa lapsille mahdollisuuden kokeilla taiteen tekemisen tapoja soveltaen ja rohkeasti heittäytyen. Ideana on yllättää ja yllättyä, yhdistellä ja hajottaa, kokea taiteen koko skaala. Taidetta pitkin ja poikin -työpajoissa perinteiset taidekäsitteet saavat sotkeentua solmuun ja vaikka hävitä kokonaan!

Tässä menetelmäoppaassa esitellään Taidetta pitkin ja poikin -menetelmän ideologiaa ja historiaa sekä annetaan vinkkejä vastaavan monitaiteisen taidekasvatuskokonaisuuden järjestäjille. Taidetta pitkin ja poikin -kokonaisuudessa riittää pohdittavaa alakoulun opettajille, taideohjaajille ja kulttuurituottajalle.

Oppaassa on myös esitelty hyväksi havaittuja käytännön harjoituksia eri taiteenaloilta. Tehtäviä voi käyttää sellaisinaan taidekasvatusprojekteissa tai niistä voi etsiä vinkkejä ja virikkeitä.

Taidetta pitkin ja poikin -menetelmästä on valmistunut vuonna 2009 opinnäytetyö Taidetta pitkin ja poikin – Kulttuuriantan taidekasvatusprojekti tekijöiden silmin. Työ on luettavissa osoitteessa: <https://publications.theseus.fi/handle/10024/4974>.

Miksi juuri pitkin ja poikin?

Taidetta pitkin ja poikin on hauska nimi hauskalle toimintatavalle. Pitkikkyys ja poikikkuus viittaavat kahteen asiaan:

Kulttuuriaitta on *"talo täynnä luovuutta – ei kynnystä, ei kattoa"*. Talossa ei ole myöskään seiniä tai ovea, sillä mitään taloa ei ole olemassa. Kulttuuraitan opetus tapahtuu kouluissa, päiväkodeissa ja muissa lapsille ja nuorille tutuissa tiloissa. Taideohjaajat siis työskentelevät pitkin ja poikin toimialuetta eli menevät oppilaiden luokse.

Nimityksen syvempi merkitys viittaa menetelmän monitaiteisuuteen. Kulttuuraitan Taidetta pitkin ja poikin -työpajoissa on mukana niitä taidelajeja, joita tarjotaan Kulttuuraitan toimialueen taiteen perusopetuksen piirissä. Kukin projektiin osallistuva ryhmä pääsee tutustumaan kolmen taiteenlajin keinoin lähestyä vuosittain vaihtuvaa sisällöllistä aihetta eli teemaa. Taiteenlajit sotketaan toisiinsa niin, että perinteisesti rinnakkain toimivat taiteet pidetään kaukana toisistaan.

Monimuotoinen monitaiteisuus

Monitaiteisten yhteistyöprojektien tavoitteet ovat sekä käytännö- että sisältölähtöisiä. Monitaiteisessa työskentelyssä oppilaat saavat kokemuksia erilaisista ilmaisutavoista ja voivat myös hakeutua itseään miellyttävän harrastuksen pariin taiteen perusopetuksessa. Projektiin osallistuvien koululuokkien

opettajat saavat vinkkejä ja virikkeitä omaan työskentelyynsä. Työpajojen ohjaajat kehittävät taidepedagogista osaamistaan suunnitellensa, toteuttaessaan ja arvioidessaan vuorovaikutuksellista työtä.

Kun musiikki sulautuu linjakkaasti käsityöhön tai draama kuvataiteeseen, vanhanaikaiset käsitykset taiteenalojen sisällöistä saavat huutia, ja pystytään kehittämään kaikkea uutta ja jännittävää!

Monitaiteisen taidekasvatuksen tavoitteet

Taidetta pitkin ja poikin -projektissa

Tietyt taiteenlajit tuntuvat olevan keskenään sukua: sanataide ja teatteri, musiikki ja tanssi ja jopa käsityö ja kuvataide muodostavat loogiset ja toisiaan täydentävät työparit. Kun toisilleen tutut taiteenlajit tekevät yhteistyötä, myös lopputulos voi olla ennalta-arvattava ja tuttu: sanataidetunnilla kirjoitetaan näytelmä, joka sitten harjoitellaan draamaopen kanssa tai musiikkipajassa sävelletään biisi, johon tanssiopen kanssa tehdään koreografia.

Taidetta pitkin ja poikin -menetelmässä on haluttu välttää helpot ratkaisut ja yhdistää rohkeasti eri taiteenlajeja toisiinsa. Yllättävät ja haastaviltakin tuntuvat taiteenlajiyhdistelmät pakottavat määrittelemään taiteen piirteitä, tavoitteita ja ominaisuuksia. Kun tanssija suunnittelee yhteistä työpajaa kuvataiteilijan kanssa, kummannkin on määriteltävä oman taiteenalan sisältöä paitisi itselle, myös toiselle. Monitaiteisten tavoitteiden pohtiminen haastaa keksimään uusia työvälineitä.

Yllättävät taiteenlajiyhdistelmät haastavat myös oppilaat ja opettajat kohtaamaan omat taidekäsitksensä uudella tavalla. Taiteidenvälinen vuoropuhelu tarjoaa uudenlaisia elämyksiä, kun kuvataiteen parissa tehty akvarellityöt hyppäävät paperilta patsaiksi draama- tai tanssipajassa. Ennakkoluuloton yhdisteleminen voi madaltaa oppilaiden tekemiseen tarttumisen kynnystä ja lisää onnistumisen elämyksiä: vaikka nuottikorva olisikin pahasti tukossa, voi äänenkäyttöön liittyvä savityön siiveleminen pelastaa päivän.

Teeman valinta

Taidetta pitkin ja poikin -työpajojen teema voi olla käytännössä mitä vain, mutta sen valintaan kannattaa käyttää aikaa ja ajatusta. Vuosien varrella Kulttuuriraitan Taidetta pitkin ja poikin -työpajojen teemat ovat olleet: *Mistä kivi uneksii* (2003), *Rytmi* (2004), *Kaupunkivärinää* (2005), *Salainen puutarha* (2006), *Veden tarina ja muodonmuutos* (2007) sekä *Peili* (2008–2009). Yhteinen teema on helpottanut taideohjaajien sisällönsuunnittelutyötä ja rajannut käytettäviä työvälineitä. Teema on yleensä päätetty yhteisessä suunnittelukokouksessa.

Yhteinen teema rakentaa rajat työskentelylle ja toimii inspiraation lähteenä. Yhteiseen teemaan on usein liittynyt sivuteemoja, joiden käsittelyä on toivottu joko koulujen puolesta, tai jotka ovat muodostuneet luontevaksi osaksi pajatyöskentelyä kuin itsestään. Esimerkiksi Salaisen puutarhan draamapajois-
sa (2006) pohdittiin salaperäisten otusten elämäntapojen lisäksi myös ystäväyyttä, luottamusta ja salaisuuden pitämisen tärkeyttä.

Teema helpottaa taideohjaajien työskentelyä ja saa oppilaat ymmärtämään työpajojen yhteyden toisiinsa. Teemaa kannattaa kuitenkin harkita tarkkaan: liian suuret suunnitelmat voivat kaatua kumolleen. Näin kävi esimerkiksi Veden tarina ja muodonmuutos -työpajoissa, kun kahta suurta aihealuetta yritettiin kuljettaa rinnakkain.

Voi myös miettiä, onko yhteisen teeman valitseminen välttämätöntä, vai voisiko teema syntyä koululaisten tarpeista ja ideoista.

Alakoulu Kulttuuraitan yhteistyökumppanina

Taidetta pitkin ja poikin on Kulttuuraitassa suosittu työskentelytapa, johon osallistuu vuosittain kymmenkunta alakoulun luokkaa. Toimintaan on vuosien saatossa osallistunut noin 1300 lasta. Kaikki projektiin osallistuvat luokat saavat kuusi oppituntia opetusta kolmelta eri taiteenalta, eli yhteensä 18 monipuolista ja vaihtelevaa taideoppituntia. Työpajat järjestetään melko tiiviinä pakettina muutaman viikon aikavälillä. Lukuvuoden kierron kannalta on huomattu hyväksi, jos sisältö suunnitellaan syksyllä ja työpajat toteutetaan keväällä.

Taideohjaajat suunnittelevat ja toteuttavat yhteistyössä opettajien kanssa eri taiteenlajeja yhdistävän monitaiteisen opetuskokonaisuuden. Opettajan rooli on huolehtia ryhmästään ja työskentelyrauhasta ja -välineistä, kun taideohjaajat vetävät oppitunteja.

Taideohjaajat kiertävät koululuokissa pitämässä saman teeman ympärille nidottuja taidetyöpajoja. Näin oppilaiden ja opettajien ei tarvitse itse liikkua mihinkään, vaan osaaminen ja innostava tekeminen tuodaan heidän luokseen. Vuosittain vaihtuvat teemat tuovat touhuamiseen vaihtuvuutta ja väriä, ja inspiroivat koululaisryhmiä tutustumaan työpajojen aiheisiin taidetyöpajojen ulkopuolellakin.

Toisinaan opettajat toivovat, että työpajoissa voitaisiin saada tuotettua sisältöä esimerkiksi koulun juhlia varten. Tällaiset toiveet ja tarpeet huomioidaan jo teeman suunnitteluvaiheessa, ja työpajoista voidaankin saada vaikka mukavaa näytelmärekvisiittaa ja ideoita käsikirjoitusta varten.

Opettajat ovat kokeneet monipuolisen taidetoiminnan kaikin puolin positiivisesti. He nauttivat siitä, että pääsevät seuraamaan oman ryhmänsä työskentelyä sivusta. Opettajat myös kiittelevät taideohjaajilta saamiaan vinkkejä ja ideoita, joita he voivat hyödyntää omassa opetustyössään. Taidetyöpajojen aikana opettajien käsitys taidekasvatuksesta saattaa muuttua, ja kynnys tuoda taiteellista tekemistä vaikka biologian tunneille madaltua. Taiteen tekemisen prosessiluonne voi yllättää!

Taidepajoissa käyntiin lähteneet projektit viimeistellään kouluissa usein vasta kun taideohjaajat ovat jo lopettaneet työskentelynsä luokan kanssa, ja näin monipuolisesta, monitaiteisesta taidekasvatuksesta tulee luonteva osa koulujen ja luokkien arkea.

OPETTAJAN MUISTILISTA

Ilmoitit alkusyksyllä luokkasi Taidetta pitkin ja poikin -työpajoihin ja syyskuussa saat tietää, että pääsette mukaan! Mahtavaa! Saat myös tietää, minkä taiteenalojen pajoja luokassasi pidetään. Jos ihan kamalan kovasti harmittaa, että vaikka tanssipajat menivät ryhmältäsi sivu suun, kannattaa vielä kysäistä, mahtaisiko moisia olla tarjolla. Muista kuitenkin, että projektin tarkoitus on yhdistellä taiteenaloja ennakkoluottomasti.

Saavut yhteiseen suunnittelukokoukseen lokakuussa ja tapaat projektiin osallistuvat taideohjaajat ja muiden koulujen opettajat. Porukalla pohditte kokonaisuudelle sopivaa teemaa ja ruksitte kalentereistanne työskentelyyn sopivat päivämäärät.

Viimeistään tammikuussa taideohjaajat ottavat sinuun yhteyttä varmistaakseen päivämäärät ja kertoakseen tiiviisti opetussisällöistä. Jos hiljaiselo välissä huolettaa, voit ottaa yhteyttä taideohjaajiin ja kysyä, missä mennään.

Jos taideohjaajat ovat pyytäneet sinut varaamaan materiaaleja tai tiloja työpajaa varten, hoidathan asian ajoissa: on ikävää, jos musiikkiluokassa onkin orkesteriharjat tai liikuntasalissa pelataan sählyturnaus juuri silloin kun...

Kun taideohjaaja saapuu koululle, varmistathan häneltä oman roolisi työpajassa. Todennäköisesti ohjaaja haluaa sinun seuraavan meininkiä sivusta ja olemaan apuna tarvittaessa. Saatat huomata uusia piirteitä oppilaistasi!

Nauti pajoista ja kun ne loppuvat, voit miettiä, miten voisit ryhmäsi kanssa jatkaa työskentelyä. Jäikö joku loru tai laulunpätkä pyörimään oppilaiden mieleen? Olisiko aiheesta ollut kiva vielä muovailta savityöt? Voisiko ideoita tai valmiita teoksia hyödyntää vaikka koulun juhlassa?

Täytähän saamasi palautelomakkeen ja osallistut yhteiseen lopetuskokoukseen, jos sellainen järjestetään.

Taiteen perusopetus Kulttuuriaitan yhteistyökumppanina

Matkan taiteen maailmaan voi aloittaa jo pikkulapsena taiteen perusopetuksen parissa. Taiteen perusopetus on tasolta toiselle etenevää koulun ulkopuolista toimintaa. Sitä järjestetään esimerkiksi musiikkioppilaitoksissa, tanssiopistoissa, käsityökouluissa tai kansalaisopistoissa. Taiteen perusopetuksen opettajat ovat taidekasvattajia ja oman taiteenalan ammattilaisia, jotka noudattavat työssään lain määäämiä opetus-suunnitelmia. Vaikka taiteen perusopetus on lapsille ja nuorille suunnattua vapaa-ajan harrastustoimintaa, se antaa myös valmiuksia hakeutua myöhemmin elämässä taideoppilaitoksiin.

Kulttuuriaitan yhteistyö toiminta-alueen taiteen perusopetuksen yksiköiden kanssa on olennainen osa lastenkulttuurikeskuksen toimintaa. Taiteen perusopetuksen ohjaajat ja opettajat ovat luotettavia taiteen ammattilaisia, jotka ovat tottuneet työskentelemään lasten ja nuorten kanssa. Yhteistyö hyödyttää myös taiteen perusopetuksen yksiköitä, sillä Taidetta pitkin ja poikin -työpajat ovat mainio tapa markkinoida harrastustoimintaa koululaisille.

Kulttuuriaitan toiminta-alueella taiteen perusopetusta on tarjolla sanataiteesta, teatteritaiteesta, musiikista, tanssista, kuvataiteesta, arkkitehtuurista ja käsityöstä.

Näkökulmia taideohjaukseen

Taidetta pitkin ja poikin -projekti on ohjaajille työläs, mutta pal-kitseva. Jos projektiin on valittu kahdeksan koululaisryhmää, yksi ohjaaja vierailee useimmiten neljässä ryhmässä, jokai- sessa kuusi tuntia. Opetustunteja kertyy siis kullekin ohjaajalle yhteensä 24. Tämän lisäksi ohjaustyön suunnitteluun ja rapor- tointiin on varattava useita tunteja aikaa. Työskentely tapahtuu kouluaikana, kun taiteen perusopetuksen tunnit järjestetään yleensä iltaisin.

Raskaasta työrupeamasta huolimatta monitaiteinen työsken- tely innostaa taideohjaajia. He saavat taiteidenvälisestä yh- teistyöstä valtavasti virikkeitä työhön taiteen perusopetuksen parissa. Lisäksi Taidetta pitkin ja poikin -työpajat toteutetaan lähes aina niin, että ohjaajat työskentelevät pareittain: on kaksi sanataideohjaajaa, kaksi kuvataideohjaajaa, kaksi muusikkoa ja niin edelleen. Yhdessä kollegan kanssa työskenteleminen on jo sinänsä monelle innostavaa vaihtelua perustyyliin. Taidetta pitkin ja poikin -kokonaisuus tuo lisäarvoa taiteen perusope- tukseen myös siksi, että valtakunnallisesti määritellyt taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat kannustavat tarttumaan monitaiteisiin projekteihin.

Taideohjaajien perusteellinen yhteinen suunnittelutyö takaa on- nistuneen kokonaisuuden. Jos työpajojen yhteinen suunnittelu laiminlyödään, lopputuloskin on silkkaa sillisalaattia, ja työ- kentelyn tarkoitus jää epäselväksi sekä oppilaille että ohjaajille.

Monitaiteisuus tarkoittaa parhaimmillaan sitä, että taiteenlajit yhdistyvät toisiinsa saumattomasti yllättävillä tavoilla ja tukevat toisiaan. Monitaiteisissa työpajoissa ei ole välttämätöntä saada aikaiseksi jotain konkreettista tuotosta, vaan tekemisen proses- si ja se, miten työpajojen sisällöt yhdistyvät toisiinsa oppilaiden mielessä on oleellisempaa. Taidetta pitkin ja poikin -työpajoissa ohjaajilla on mahdollisuus tuoda taiteen tekeminen ja itseilmai- su luontevaksi osaksi oppilaiden arkea.

taideohjaajan muistilista

On syyskuu, ja sinut kutsutaan töihin innostavaan monitaiteiseen taidekasvatusprojektiin helmi–maaliskuuksi. Saat tietää, montako tuntia töitä on luvassa, missä päin maailmaa ja ketkä muut taideohjaajat osallistuvat projektiin. Sinulle luvataan myös työpari omalta taiteenalaltasi! Mahtavaa!

Lokakuussa saavut suunnittelukokoukseen, jossa tapaat muut taideohjaajat ja projektiin osallistuvien luokien opettajat. Sovitte yhdessä aikatauluista ja keskustellette projektin kokoavasta teemasta. Opettajilla on usein hyviä ideoita, sillä he tuntevat ryhmänsä tarpeet.

Alat kerätä ja työstää ajatuksia siitä, miten taiteenalanasi avulla voisi lähestyä yhdessä sovittua teemaa.

Marraskuussa kokoonnutte taideohjaajaporukalla vaihtamaan mielteitä. Pohditte yhteistä teemaa sisällöllisesti ja välineellisesti. Keskustele kokouksen jälkeen syvällisesti oman työparisi kanssa taiteenalanne sisällöllistä projektin suhteen.

Tapaat työparisi vielä ennen joulua ja teet hänen kanssaan kirjallisen opetussuunnitelman. Lähetät opetussuunnitelman nähtäväksi muille taideohjaajille, ja odotat kommentteja upeisiin ajatuksiisi. Kommentoit myös itse työkavereidesi suunnitelmia. Pidäthän koko ajan mielessäsi projektin monitaiteiset tavoitteet.

Tammikuussa lähetät yhdessä työparisi tai vaikka koko ohjaajaporukan kanssa varmistusviestin koululle: *"Hei vaan, tulossa ollaan! Olivathan sovitut päivät 2.2, 6.2. ja 13.2.? Meillä on sisällöt jo hyvin hanskassa, liitteenä vielä tiivistelmä ajatuksistamme."* Muistuta opettajaa myös mahdollisista esivalmisteluista: liikuntasalin tai musiikkiluokan varaamisesta ja materiaaleista – kaikesta, mitä tarvitaankaan. Jos koululta ei löydy jotain tuikeä tarveainetta, sovi erikoismateriaalien hankinnasta työnantajan kanssa.

Viikkoa ennen työpajojen alkamista tapaat vielä työparisi tai koko työryhmän kanssa varmistaaksenne että kaikki on mallillaan. Sovi vielä työnjaosta parisi kanssa: kumpi ohjaa minkäkin harjoituksen?

Saavut työpajaan sovittuna ajankohtana ja teet ohjaustyösi innolla ja innostaen.

Työpajojen jälkeen tapaat muut ohjaajat ja mahdollisesti opettajatkin yhteisessä palaverissa, jossa kahvikupposen äärellä vaihdatte ajatuksia projektista.

Kirjoitat vielä työnantajalle raportin työpajojen sisältöjen ja tavoitteiden toteutumisesta. Muistathan myös laskuttaa palkkasi! Sitten saat huokaista.

Käytännön vinkit Taidetta pitkin ja poikin -kokonaisuuden järjestäjälle

Taidetta pitkin ja poikin -kokonaisuuden järjestäminen vaatii melkoisen määrän innokasta porukkaa ja kärsivällisyyttä. Tuottajan tehtävänä on kerätä kokoon osaava taideohjaajaverkosto ja etsiä koululuokat, jotka ovat valmiita sitoutumaan laajaan ja antoisaan taidekasvatusprojektiin. Taidetta pitkin ja poikin -projektin järjestäminen kestää vuoden verran siinä mittakaavassa, jossa se on Kulttuuriatissa toteutettu. Seuraavien vinkkien avulla tapahtumatuottajan on helpompaa pitää langat käsissään.

tuottajan muistilista

Kevääksi olisi kamala hinku järjestää jotain monipuolista ja monitaiteista tohinaa kouluihin. Tuumasta toimeen siis, tässähän on vielä vuosi aikaa! Otat yhteyttä taiteen perusopetuksen yksiköihin ja kasaat asiantuntijatyöryhmän, jonka kanssa alatte suunnitella kokonaisuutta.

Kesän ja alkusyksyn aikana tiedotat tulevasta Taidetta pitkin ja poikin -kokonaisuudesta kouluille ja alat kerätä ilmoittautumisia. Innokkaiden joukosta valitset sopivan määrän ryhmiä ja ilmoitat mukaan päässeille syyskuussa, mitkä taiteenalat luokissa vierailevat.

Varmistat työryhmäsi taideasiantuntijoilta, että kaikille tarvittaville tahoille löytyy sopiva ohjaaja. Tiedotat taideohjaajille käytännön asioista: mihin ryhmään he menevät ja mitä siitä maksetaan.

Järjestät yhteisen suunnittelukokouksen koulujen opettajille ja taideohjaajille. Kokouksessa keskustellaan projektin monitaiteisesta teemasta ja tutustutaan yhteistyökumppaneihin. Kokouksen jälkeen taideohjaajat ja opettajat sopivat keskenään opetusaikataulut ja ilmoittavat niistä sinulle.

Joulun jälkeen varmistelet yhteistyökumppaneilta, että kaikki on kunnossa: aikataulut reilassa ja tarvittavat materiaalit hankittu. Muistuttele ohjaajia ja opettajia myös siitä, että työskentelyn tunnelmista tulee kirjoittaa raportti, josta selviää, miten kaikki sujui. Voit jakaa heille valmiit palautepohjat.

Kun työpajat helmi–maaliskuussa alkavat, käyt mahdollisuuksien mukaan seuraamassa toimintaa ja valokuvaamassa työpajoja tiedotusta ja markkinointia varten. Muistathan pyytää kuvausluvat oppilaiden vanhemmilta.

Kun kaikki työpajat on pidetty, keräät palautteet työryhmän jäseniltä ja muistutteleet palkanmaksusta. On myös mukavaa, jos ryhmä voi vielä kokoontua kahvittelemaan ja keskustelemaan työpajojen onnistumisesta. Samalla sinulla on mahdollisuus kiittää reipasta ja tunnollista porukkaa sekä taputtaa itseäsi olalle hienosti vedetyn projektin kunniaksi!

Tarkka
aikataulu
seuraavalla
sivulla!

AIKA	MITÄ	TARKENNUS
edellinen kevät	Yhteistyöstä sopiminen	Kulttuuriaitta on sopinut taiteen perusopetusta tarjoavien yksiköiden kanssa yhteistyöstä. Yksiköiden yhteyshenkilöt muodostavat tiimin, jossa menetelmää jatkossa kehitetään. Työpajaohjaajat eivät välttämättä kuulu samaan tiimiin.
elo-syyskuu	Tiedottaminen ja ilmoittautumisten kerääminen	Kulttuuriaitta tiedottaa toiminnastaan suoraan kouluille kulttuurivastaavaverkoston avulla. Luokan oma opettaja ilmoittaa luokkansa työpajaan.
syyskuu	Ilmoittautumisten purku	Kulttuuriaitta valitsee työpajakokonaisuuteen osallistuvat luokat, jakaa kullekin luokalle tulevat taidelajit ja etsii sopivat taiteen perusopetuksen yksiköt kuhunkin kouluun.
syys-lokakuu	Työpajojen määrästä ja taiteenalajaosta ilmoittaminen	Kulttuuriaitta ilmoittaa taiteen perusopetuksen yksiköille heille tulevat opetustunnit. Taiteen perusopetuksen yksiköiden yhteyshenkilöt etsivät sopivat työpajaohjaajat ja ilmoittavat henkilöiden yhteystiedot Kulttuuriaitalle. Tämän jälkeen Kulttuuriaitta tiedottaa kouluille heille tulevat taidelajit ja työpajaohjaajat.
loka–tammikuu	Yhteisen suunnittelukokouksen järjestäminen	Kulttuuriaitta järjestää kaikille osallisille yhteisen suunnittelukokouksen tai seminaarin, jossa on tarkoituksena tutustua toisiin, keskustella monitaiteisuudesta, yhteisistä tavoitteista ja teemasta.
helmi–maaliskuu	Varmistelu	Vastuu työpajajärjestelyistä on siirtynyt opettajille ja työpajaohjaajille. Heidän tulee sopia luokka- tai koulukohtaisia suunnittelukokouksia sekä työpajojen toteutusaikataulu.
maalis–huhtikuu	Työpajojen tallentaminen	Kulttuuriaitta on pyrkinyt valokuvaamaan työpajatoimintaa.
toukokuu	Palkanmaksu, palautteen kerääminen ja kiittäminen	Työpajojen päätyttyä työpajaohjaajat laskuttavat Kulttuuriaitasta palkkansa ja kirjoittavat palauteraporttinsa. Myös opettajat kirjoittavat palautetta, joka usein välitetään taideohjaajille. Voidaan järjestää yhteinen lopetuspalaveri.

HUOMIO
Työnjaosta sopiminen
Hyödynnä koko toimialueen yksiköitä!
Ilmoittautuvat ryhmät eivät saa valikoida taidelajeja, vaan tuottaja tekee jaon myöhemmin
Alueellisesti suurta kokonaisuutta järjestettäessä on hyvä huomioida kunnan oma taiteen perusopetuksen tarjonta.
Yksi luokka saa yleensä kaksi työpajaohjaaja
Yhteisen ajan löytäminen on vaikeaa, koska opettajille sopivat iltapäiväajat ja taiteen perusopetuksen opettajille aamupäiväajat
Kulttuuriaitta pyrkii muistuttamaan asiasta opettajia ja taideohjaajia.
Raporttien pituus ja syvällisyys vaihtelee.

Kulttuuriaitta ja Taiteen perusopetuksen yksiköt yhdessä: yhteiset, yleiset tavoitteet, menetelmän kehityssuunnista päättäminen

Kulttuuriaitta: tiedotus, ilmoittautumiset, projektin käynnistäminen, rahoitus, työpajaohjaajien yleinen ohjeistus (palkanmaksu yms.), menetelmän kehittämisen "ohjaaminen/vetäminen", yhteisen teeman sopiminen

Taiteen perusopetuksen yksiköt: työpajojen ohjaajien etsiminen, taiteenalakohtaisten tavoitteiden määrittäminen, työpajaohjaajien sisällöllinen/toiminnallinen ohjeistaminen

Taideohjaajat: aikatauluista sopiminen, sisältöjen suunnittelu, materiaalien hankinta

Työpajatuntien aikataulutus

Projektiin valitut koululuokat saavat osakseen 6–18 oppituntia taideopetusta: kuusi tuntia kolmelta eri taiteenalta. Tuntimäärän hurja vaihtelu selittyy sillä, että taideohjaajat sopivat yhdessä luokan oman opettajan kanssa, kuinka monta tuntia ryhmän on mahdollista irrottaa normaalista koulutyöskentelystä taidepajoihin. Myös ohjaajien omat toiveet esimerkiksi yhteistyössä toisen taiteenalan kanssa pidettävästä opetuksesta voivat vaikuttaa tuntimäärään.

Opetustuntien jakamisessa voi käyttää mielikuvitusta, ja koululaisryhmän tarpeita tulee kunnioittaa. Pääasia on, että kukin projektiin osallistuva luokka saa kuusi oppituntia opetusta kolmelta eri taiteenalta, olipa tunnit järjestetty kuinka ristiin ja rastiin tai pitkin ja poikin hyvänsä. Kulttuuritalle järjestäjänä pajat ovat periaatteessa samanhintaisia opetuksen kestosta riippumatta, sillä jokainen taideohjaaja työskentelee kussakin ryhmässä aina kuusi oppituntia.

Taidetta pitkin ja poikin -mallissa halutaan yhdistää mahdollisimman erilaisia taiteenaloja toisiinsa. Työkoplan voivat muodostaa esimerkiksi seuraavat taiteenalat:

- A) sanataide – käsityö – tanssi ja
- B) kuvataide – teatteri – musiikki.

Ryhmäjakoa voi toki soveltaa käytettävissä olevien taideohjaajien tai yhteistyöopettajien toiveiden mukaan. Jos projektiin osallistuu esimerkiksi kahdeksan koululuokkaa, voidaan sopia, että neljä ryhmää saa mallin A mukaisen ohjaajakokoonpanon ja neljä ryhmää ohjataan mallin B mukaan. Molemmat ohjaajaryhmät suunnittelevat kokonaisuuden saman teeman ympärille, vaikka käytettävät työvälineet ovatkin eri taiteenaloilla erilaiset.

Erilaisilla ajankäyttömalleilla on hyvät ja huonot puolensa. Tii-
viimmissä aikataulumalleissa taiteilijoiden välinen yhteistyö ja monitaiteisuus tuntuvat toteutuvan paremmin kuin laajemmissa ajankäyttömalleissa, joissa taas jää enemmän aikaa syventyä käsiteltävään aiheeseen monipuolisesti. Parhaita kokemuksia on saatu työpajoista, jotka toteutetaan osittain yhteistyössä toisen taiteenlajin kanssa ja osittain omaan taiteenlajiin keskittyen.

Erilaisia tuntimalleja on loputon määrä, mutta pääpiirteittäin ne voi jakaa kolmeen ryhmään. Näistä pitkäkestoisin on 18 oppituntin mittainen ”Matka”, jonka varrella eri taidelajeihin tutustutaan yksittäin. Ajankäytöltään vaihtelevalla ”Reissulla” osa työpajoista toteutetaan taidelajikohtaisesti ja osa yhteistyössä kahden tai useamman taidelajin kesken. ”Piknik” on malleista lyhyin, ja se voidaan toteuttaa joko täysin taidelajeja sekoittaen tai jakamalla luokka pienryhmiin, jotka kiertävät eri työpajoissa. Erilaiset ajankäyttömallit esitellään seuraavissa taulukoissa.

Matka

Esimerkissä kuvataide (KU), sanataide (SA) ja tanssi (TA) pitävät kaikki erillistä opetusta peräkkäin yhteensä kuusi tuntia kukin kolmen viikon aikana. Kesto 18 oppituntia.

Esimerkissä kuvataide (KU), sanataide (SA) ja tanssi (TA) pitävät kaikki erillistä opetusta päällekkäin yhteensä kuusi tuntia kukin kahden viikon aikana. Kesto 18 oppituntia.

VIKKO 1:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10	KU				
10-12		KU	KU		
12-14					

VIKKO 1:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10	KU			SA	TA
10-12			KU		
12-14			TA		

VIKKO 2:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10					
10-12					SA
12-14			SA	SA	

VIKKO 2:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10	TA				
10-12	SA			SA	
12-14			KU		

VIKKO 3:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10		TA			TA
10-12					
12-14			TA		

Käsityöpajat kannattaa järjestää kolmen oppitunnin pätkissä, ettei työskentely katkeaisi ikävästi!

reissu

Esimerkissä kuvataide (KU), sanataide (SA) ja tanssi (TA) pitävät sekä yhteisiä että erillisiä opetustunteja kukin kuuden tunnin ajan yhden viikon aikana. Kesto 10 oppituntia.

Esimerkissä kuvataide (KU), sanataide (SA) ja tanssi (TA) pitävät sekä yhteisiä että erillisiä opetustunteja kukin kuuden tunnin ajan yhden viikon aikana. Kesto 12 oppituntia.

VIKKO 1:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10	SA + KU		TA + SA		
10-12	SA + KU		TA		
12-14			TA + KU		

VIKKO 1:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10					SA
10-12		SA + KU	SA + TA	TA + KU	TA
12-14					KU

PIKNIKI

Esimerkissä kuvataide (KU), sanataide (SA) ja tanssi (TA) pitävät kaikki yhteistä opetusta yhteensä kuusi tuntia saman päivän aikana. Kesto 6 oppituntia.

Esimerkissä kuvataide (KU), sanataide (SA) ja tanssi (TA) pitävät kaikki erillistä opetusta päällekkäin yhteensä kuusi tuntia kukin yhden viikon aikana. Ryhmä on jaettu kolmeen osaan (1, 2 ja 3), joista kukin osallistuu kaikkiin kahden tunnin mittaisiin pajoihin kerran. Kesto 6 oppituntia.

VIKKO 1:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10			KU SA TA		
10-12			KU SA TA		
12-14			KU SA TA		

VIKKO 1:

KLO	MA	TI	KE	TO	PE
8-10	KU 1 SA 2 TA 3				
10-12			KU 2 SA 3 TA 1		
12-14					KU 3 SA 1 TA 2

Käytännön harjoituksia

Taidetta pitkin ja poikin -vuosien varrella on keksitty ja kokeiltu jos jonkinlaisia harjoituksia. Menetelmäoppaaseen valitut harjoitukset on todettu käytännössä toimiviksi, hauskoiksi ja monitaiteisiksi. Jotkut harjoitukset avaavat vain yhden oven kulloinkin käsiteltyn teemaan ja toiset ovat lähtökohtaisesti usean taiteenalan yhteentörmäyksiä.

Harjoituksia voi käyttää sellaisinaan tai soveltaa tarpeen mukaan. Tarkoitus ei ole, että työpajat toteutetaan esitetyssä järjestyksessä eivätkä tässä esiteltyjen työpajojen sisällöt välttämättä liity toisiinsa, vaan ne ovat käyttökelpoisia esimerkkejä monitaiteisista työtavoista.

Sanataiteen SUPINAA

HARJOITUS 1

Teemana "Veden tarina ja muodonmuutos"

Sanataide ja käsityö

Alakoulun 3. luokkataso

**Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuri-
aitta 2007:** Kaisa-Liisa Ikonen ja Pia Niskanen
(sanataide)

Tehtävään käytettävä aika:

2 oppituntia

Tarvikkeet:

Jokaiselle oppilaalle oma käsityöpajassa valmistettu pitkä mikrovärjätty kangas

Jokaiselle oppilaalle "optinen lukulaite", jonka oppilaat ovat voineet valmistaa käsityöpajassa. Lukulaitteena voidaan käyttää myös pientä taulunkehystä tai esimerkiksi lasipurkkia.

Muistiinmerkitsemisvälineet (kyniä ja papereita)

Tehtävän kulku:

Tehdään mielikuvamatka veden kiertokulkuun ja olomuotoihin. Oppilaat liikkuvat ohjaajan puheen tahdissa: sataa vettä, vesi lämpenee ja höyrystyy jne.

Kelataan kangasta pulpetin päällä kuin se olisi videonauha. Kangas kulkee "play", "kelaa eteen", "kelaa taakse" ja "pause" -käskyjen siivittämänä.

Kelataan kangasta ja etsitään siitä muotoja, värejä ja kuvioita, jotka liittyvät veden kiertokulkuun. Painetaan mieleen kankaasta löytyneet kiinnostavat kohdat.

Kelataan kangasta, ja etsitään siitä erilaisiin mielialoihin liittyviä muotoja, värejä ja kuvioita. Painetaan mieleen kankaasta löytyneet kiinnostavat kohdat.

Oppilaat keräävät veteen ja mielialoihin liittyvät sanavarastolistat.

Oppilaat kehittelevät kankaita ja sanalistoja apuna käyttäen tarinoita vedestä ja muodonmuutoksesta. Tarinassa veden elementti voi muuttua toiseksi ja mieliala muuttua päinvastaiseksi. Esimerkiksi jäätynyt vesi on vihainen, kunnes se sulaessaan muuttuu iloiseksi.

Oppilaat kertovat suullisesti omia tarinoitaan ja niistä keskustellaan.

Huomioita:

Toiminta nivoutui sulavasti yhteen käsityöpajan kanssa sekä välineiden että sisältöjen tasolla.

Oppilaiden kankaista kertomat tarinat olivat hienoja.

HARJOITUS 2

Teemana "Peili"

Sanataide ja tanssi

Alakoulun 2. luokkataso

Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuriaitta 2009:

Kaisa-Liisa Ikonen ja Pia Niskanen (sanataide), Miia Elivuo (tanssi)

Tehtävään käytettävä aika:

3 oppituntia, joista 2 ensimmäistä yhdessä tanssiohjaajan kanssa

Tarvikkeet:

Isoja papereita "taikapeileiksi"

Kyniä

Tehtävän kulku:

Liikkeiden ja sanojen pelaaminen toisiinsa

"Tavallinen peili": Oppilaat ovat pareittain toistensa peilejä ja matkivat vuorotellen toistensa liikkeitä.

"Taikapeili": Oppilaat ovat pareittain peilejä, joista toinen esittää liikettä ja toinen kertoo, mikä sana liikkeestä tulee mieleen.

"Taikapeili": Oppilaat ovat pareittain peilejä, joista toinen sanoo, miten toisen täytyy liikkua.

"Peilitarina": Oppilaat ovat toistensa peilejä ja rakentavat pareittain tarinan jatkamalla toisen juttua ja liikettä. Esimerkiksi: Henkilö 1: "Olen tyttö, joka kaivaa kuoppaa" (esittää samalla). Henkilö 2: "Olen aarrearkku, joka löytyy kuopasta" (esittää samalla). Henkilö 1: "Olen peikko, joka hyppää pois aarrearkusta" (esittää samalla). Henkilö 2: "Olen miekka, jota peikko heiluttaa" (esittää samalla) jne.

Liike- ja sanavarastojen kokoaminen

Kokeillaan, millä eri tavoilla voi "mennä" paikasta toiseen. Taikapeiliin (isolle paperille) kirjoitetaan erilaisia liikkumistapoja (juosta, hiipiä jne.)

Kokeillaan, millä eri tavoilla voi "leikkiä". Sanat kirjoitetaan taikapeiliin (hypätä narua, pukea nukkea, heitellä kiviä jne.)

Kokeillaan, millä eri tavoilla voi "sanoa" (puolet luokasta) ja "koskea" (puolet luokasta). Sanat kirjoitetaan taikapeiliin.

Sanojen peilaaminen

Oppilaat ovat pareittain toistensa peilejä. Esitetään peilille sana ja liike, peili esittää niiden vastakohtat. Jos peilille vaikka pui-
daan nyrkkiä ja huudetaan, peili voi silittää poskea ja kuiskata.

Taikapeilitarinat pienryhmissä

Joukko jaetaan kahteen ryhmään. Kumpikin ryhmä valitsee taikapeilistä sanan, jonka pohjalta keksitään "peilitarina". Tarina-
naan valittu sana muuttuu vastakohtakseen tarinan edetessä. Esimerkiksi tarinan alussa tyttö ryömii ja lopussa loikkii.

Ryhmät esittävät tarinansa toisilleen. Yleisönä oleva ryhmä peilaa liikkeen avulla näkemäänsä.

Taikapeilitarinat pareittain

Pari valitsee sanan, jonka pohjalta rakentaa "peilitarinan". Sana
muuttuu tarinan edetessä vastakohtakseen.

Pari esittää tarinansa ryhmälle, yleisö kertoo, mikä muutos ta-
rinassa tapahtui.

Huomioita:

Perusteellinen suunnittelu tuotti hyvän tuloksen: taiteenlajit tukivat toisiaan ja yhdistyivät toisiinsa saumattomasti.

Kahden ensimmäisen oppitunnin jälkeen eräs poika kysyi puuskuttaen ja hikeä valuen: "milloin meillä oikein on sitä tanssia ja sanajuttua?" Tekeminen oli siis lapsistakin leikinomaista ja luontevaa.

Kuvataiteilu

HARJOITUS 1

Teemana "Peili"

Kuvataide, teatteri ja musiikki

Alakoulun 3. luokkataso

Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuriraitta 2009: Marjut Kossi-Saarela, Anne Rautaharju, Reetta Vasalampi ja Sisko Vähämäki (kuvataide)

Tehtävään käytettävä aika:

6 oppituntia (3 x 2 oppituntia)

Tarvikkeet:

Akryylivärejä

Peili

Erlaisia piirtimiä (kynät, hiilet)

Sävyypapereita

Akvarellipapereita (270g)

Vesivärejä

Pastelliliituja

Fixatiivia

Tehtävän kulku:

1. Tapaaminen (2 t)

Tehdään asetelmamaalaus akryyliväritekniikalla sävyypaperille niin, että maalattava kohde heijastuu peilin kautta.

2. Tapaaminen yhdessä teatteritaiteen kanssa (2 t)

Oppilaat ovat vuorollaan malleja erilaisissa asennoissa. Tutustutaan croquis-piirtämisen tekniikkaan. Piirrokset tehdään erilaisilla piirtimillä sävyypaperille.

3. Tapaaminen (yhdessä musiikin kanssa, 2 t):

Kuunnellaan erilaisia musiikkinäytteitä ja pohditaan niiden synnyttämiä mielikuvia.

Maalataan mielikuvien perusteella akvarelli- ja pastellimaalaustekniikkaa yhdistäen teoksia akvarellipaperille vesiväreillä ja pastelliliiduilla.

Huomioita:

Eri taidemuotojen yhdistäminen onnistui hyvin. Taiteenlajit toimivat vuorovaikutuksessa sekä välineellisesti että sisällöllisesti.

Yhteisesti ohjatut tunnit eri taiteenlajien kanssa onnistuivat hyvän suunnittelutyön ansiosta oivallisesti.

Musiikillista meinninkiä

HARJOITUS 1

Teemana "Rytmi"

Musiikki ja kuvataide

Alakoulun 5. luokkataso

Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuurialta 2004: Minja Niiranen ja Taina Räsänen (musiikki) sekä Salla Blomqvist, Jarmo Laaksonen ja Maria Tervakari (kuvataide)

Tehtävään käytettävä aika:

1-2 oppituntia

Tarvikkeet:

Kuvataidepajassa tehty "soiva" (materiaaleina esim. aaltopahvi, metalli, tikut ja hiekkapaperi) ja kuvallisesti rytminen työ/töitä, joka/jotka kuvaavat labyrintin pintoja.

Jäätelötikkuja tai vastaavia keppejä, joilla kuvataidepajan työtä voi soittaa.

Rytmisoihtimia (esim. rumpuja, kapuloita, lehmäkelloja, cabasa, rytmimunia)

Tehtävän kulku:

Tutustutaan kaikuvii pintoihin ja keskustellaan labyrintissa kulkevista äänistä.

Opetellaan laulu, joka voisi kaikua labyrintin pinnoista. Työpajassa ohjaaja valitsi säveleksi kaanon-laulun "Kukkoni kuoli", johon hän oli tehnyt uudet, labyrinttiin liittyvät sanat. Sanoitus-työn voi tehdä myös yhdessä oppilaiden kanssa.

Soitetaan kappaletta rytmisoihtimilla erilaisissa kokoonpanoissa.

Lauletaan ja soitetaan kappaletta tikuilla koputellen ja raaputellen omia kuvataidetoita. Pyritään löytämään sanoitukseen sopiva saundi kuvataidetoista.

Huomioita:

Lapsille jäivät mieleen sekä soittimien käyttö että soitettavat rytmit ja kappaleet.

Kuvataidetoiden hyödyntäminen musiikkipajassa soittimina toi tehtävään uuden, teemaa korostavan ulottuvuuden.

HARJOITUS 2

Teemana "Salainen puutarha"
Musiikki, sanataide ja kuvataide
Alakoulun 2. luokkataso
Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuriraitta 2006: Terhi Väisänen (musiikki)

Tehtävään käytettävä aika:

1-2 oppituntia (tätä ennen järjestetty kuvataide- ja sanataidepajoja molempia vähintään 2 oppituntia.)

Tarvikkeet:

Kuvataiteen pajoissa tehdyt työt salaisen puutarhan ötököistä.

Sanataiteen pajoissa tehdyt muistiinpanot ötököiden eri ominaisuuksista (ulkonäkö, luonne, asuinpaikka jne.)

Rytmi- ja efektisoittimia.

Tehtävän kulku:

Oppilaat ottavat esiin kuva- ja sanataiteen pajoissa tehdyt "ötökkätyöt".

Mietitään, minkälaista ääntä ötökkä pitää liikkueessaan eri tavoin: rapiseeko, laahaako, kopisteleeko vai jyskytteleeko? Esitetään ääniä käyttäen omaa kehoa soittimena.

Neljässä pienryhmässä kokeillaan, miltä ötökän 1) jalat, 2) kädet, 3) korvat ja 4) suut kuulostavat, kun niitä liikutellaan. Muodostetaan kokeiluista äänipartituuri.

Tutustutaan teemaan liittyvään lauluun, esimerkiksi kappaaleeseen *Härnäajät* kirjasta *Musiikin mestarit I-II*. Soitetaan kappaletta erilaisilla soittimilla, esimerkiksi rytmimunilla, quilla, kapuloilla, ukkospurkillalla ja sadeputkella.

Lisätään kappaaleeseen ötökän liikkeestä kuuluvia kehorytmia.

Huomioita:

Lapset olivat innostuneita ja pitivät työpajakokonaisuutta yhteisenä.

Työpajoissa tuotettiin materiaalia koulun juhlaa varten, minkä vuoksi kaikissa työpajoissa pyrittiin saamaan aikaan valmis kokonaisuus.

Käsityö käsitöitä

HARJOITUS 1

Teemana Veden tarina ja muodonmuutos
Käsityö (sanataide ja musiikki)
Alakoulun 3. luokkataso
Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuriraita 2007: Riikka Holappa ja Maire Valkonen (käsityö)

Tehtävään käytettävä aika:
 4 tuntia kahdessa osassa (2 x 2 oppituntia)

Tarvikkeet:

Sideharsokangas jokaiselle oppilaalle (noin 4,5 X 1,5 m)

Mikrovärjäystekniikassa käytettäviä kangasvärejä ja ruiskuja (katso ohje seuraavalta sivulta)

Keittomahdollisuus

Mikroaaltouuni

Kahta erivahvuista metallilankaa

Tehtävän kulku:

Metallipaja

Punotaan noin 20 x 20 cm kokoinen kehys erivahvaisista metallilangoista.

Kangaspaja

Harjoitellaan värien sekoittamista, mietitään lempivärejä ja suunnitellaan värjättävän kankaan kuviointia. Tämän jälkeen oppilaat mikrovärjäävät sideharsokankaita, joita tutkitaan, kun ne ovat valmiita.

Kangas toimii sanataidepajassa tarinapohjana ja kehys lukulaitteenä, jonka läpi kankaan kuvioita tutkitaan.

Kankaita käytetään rekvisiittana musiikkipajoissa.

Mikrovärjäys

Selluloosakuidut:

Puuvilla, pellava, juutti, viskoosi jne.

Reaktiiviväri:

Levafix, Remazol, Intatzol tai Semitone (nestemäinen)

Kantaliemi:

Vahvuus 4% sekä musta ja tummat värit 7%
4g väriä / 1 dl vettä

Apuaineet:

Sooda: Kalsinoitu sooda ja natriumkarbonaatti, jotka kiinnittävät värin kuituun

Glaubersuola: Natriumsulfaatti auttaa värin hakeutumista kuituun

Työvälineet:

Mikroaaltouuni, mikron kestäviä astioita, kumilenkkejä ja -hanskoja, sidontavälineet, ruiskuja, väripurkkeja ja sekoitusvälineitä.

Työvaiheet:

1. Taittele ja solmi kangas haluamallasi tavalla, esimerkiksi plangi- eli ympyräteknikalla.
2. Sekoita soodavesi: 40g soodaa / 1 l vettä.
3. Upota tai liota kangas soodavedessä.
4. Laita kangas mikron kestäväään kulhoon.
5. Ruiskuta tai kaada värejä haluamiisi kohtiin.
6. Laita astia kankaan mikron täydelle teholle.
7. Lämmitä kangasta mikrossa koosta riippuen: pieni kangas 1–4 min, iso kangas 1–4 min ja kankaan kääntämisen jälkeen 1–4 min.

Huom! Kankaan tulee kuumentua hyvin, mutta jos se on liian kauan mikrossa, se saattaa palaa! Tarkkaile!

Viimeistely:

8. Huuhtelee kangas/tuote runsaalla kylmällä vedellä.
9. Avaa sidonnat ja huuhto.
10. Laita pesukoneeseen 90 C° ohjelmalle tai keitä liedellä.
11. Huuhtelee kangas.

Huomioita:

Pehmeä kangas ja kova kehys tukivat hyvin muodonmuutosteemaa.

Muodonmuutosteema korostui myös kankaiden värien rytmissä ja muutoksissa.

Veden tarina oli käytännön tasolla läsnä kankaiden värjäämisessä

Huomattiin, miten pienistä osista syntyy kokonaisuus ja oma suunnitelma muuttuu valmiiksi tuotteeksi: kova metallilanka tarinakehykseksi ja valkoinen kangas tarinakankaaksi.

Taiteidenvälinen vuorovaikutus nivoutui hyvin yhteen sekä teeman että välineiden tasolla.

teatteritaitteen taikaa

HARJOITUS 1

**Teemana Salainen Puutarha
Draama**

Alakoulun 3. luokkataso

Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuriaitta 2006: Annukka Honkimäki (teatteri)

Tehtävään käytettävä aika:

6 oppituntia (3 x 2 oppituntia)

Tarvikkeet:

Piirustusvälineitä ison yhteisen piirroksen tekemiseen

Liikuntasali tai vastaava tila

Käsityöpajassa tehtyjä mikrovärjättyjä huiveja (ks. ohje sivulta 31.)

Tehtävän kulku:

Ensimmäisen tappamisen aikana tutustutaan Salaiseen puutarhaan prosessidraaman avulla. Tavoitteena on luoda ryhmän kanssa mielikuva siitä, millainen puutarha on ja keitä siellä asuu. Salaiseen puutarhaan sijoittuvaan tarinaan keksitään yhdessä päähenkilöt, jotka seikkailevat myös tulevaisuuden pajoissa. Prosessidraaman työvälineinä käytetään tarinankerrontaa ja yhdessä piirtämistä. Tutustutaan salaiseen puutarhaan myös äänimaaisemien ja valokuvien avulla.

Toisella tapaamiskerralla käsitellään Salaisen puutarhan kautta ystävyyden, luottamuksen ja salaisuuden pitämisen teemoja. Puutarhasta kerrotaan prosessidraamamenetelmien avulla tarina, jossa on selkeä lopetus. Työvälineinä käytetään tarinankerrontaa, ohitanssia ja omantunnonkujaa.

Kolmannella tapaamiskerralla salaiseen puutarhaan luodaan vielä yksi yhteinen tarina prosessidraaman keinoin. Samalla käsitellään totutusta poikkeavien kulttuurien ja henkilöiden tapoja ja niiden hyväksymistä. Työskentelyssä hyödynnetään käsityöpajassa valmistettuja huiveja. Prosessidraamatyötapoina ovat tarinankerronta, tunnekone ja näytellyt pienkohtaukset. Yhteisen purkutuokion jälkeen ryhmää kannustetaan jatkamaan työskentelyä kirjoittamalla kirje Salaisen puutarhan asukkaalle.

tanssia ja luovaa liikettä

HARJOITUS 1

**Teemana Veden tarina ja muodonmuutos
Tanssi**

Alakoulun 3. luokkataso

**Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuur-
iaitta 2007:** Päivi Anttila, Miia Elivuo ja Anne
Joutsimäki (tanssi)

Tehtävään käytettävä aika:
3 oppituntia

Tarvikkeet:

Sali, jossa mielellään peiliseinä.

Musiikkisoitin ja musiikkia

Tehtävän kulku:

Lämmittely

Leikitään piirissä käsikkäin "hymysähkötystä". Yksi oppilaista on piirin keskellä ja hänen tulee huomata, missä päin piiriä kulkee hymy.

"Vesipisaran matka"

Kaikki vartalonosat läpikäyvä tanssi, jossa tanssitaan peiliin päin opettajan johdolla mielikuvia apuna käyttäen. Musiikkina voidaan käyttää esimerkiksi Rinneradion kappaletta "Vesi". Rentoutukseen sopivat Enyan kappaleet. Tanssissa:

Sataa (pieniä pisaroita, rankkasadetta jne.)

Vesipisara tippuu maahan

Pisara valuu uomaa pitkin jokeen

Joki virtaa paikoin vuolaasti ja paikoin heikosti

Vesi jäätyy vähitellen

Vesi sulaa

Pisara valuu mereen ja jää kellumaan

Merellä myrskyä

Tulee työntä ja aurinko paistaa (rentoutus)

”Sadepisarabändi”

Harjoitellaan yhdessä kolme erilaista kehorytmi- eli bodypercussion-rytmiä. Jakaudutaan ryhmiin ja perustetaan bodypercussion-bändi.

Bändi valmistaa rytmien avulla kappaleen, joka nauhoitetaan ja kuunnellaan.

Oppilaat tekevät ryhmissä pienen tanssiesityksen oman bändinsä musiikin rytmin mukaan. Tanssit esitetään.

”Merivesi ja hiekka”

Mietitään ja havainnollistetaan, mitä virtaava vesi tekee merenpohjan hiekalle.

Ryhmä jaetaan puoliksi: toinen puoli on hiekkaa ja toinen vettä.

Vesi aaltoilee (tanssii) hiekkaveistosten välissä ja äänimerkistä menee hiekan luo muotoilemaan uuden veistoksen.

Loppurentoutus

Työpajan lopuksi rentoudutaan ja kiitetään tanssikavereita.

Huomiota:

Kaikki oppilaat osallistuivat tehtäviin ja kokivat mukavia hetkiä tanssin ja luovuuden parissa.

Luokan oman opettajan tukeva ja kannustava läsnäolo on tärkeää.

Kolme oppituntia on melko pitkä paja-aika, ja oppilaiden keskittyminen herpaantui ajoittain.

HARJOITUS 2

Teemana Peili

Tanssi (sanataide ja käsityö)

Alakoulun 2. luokkataso

Työpajan suunnittelu ja toteutus / Kulttuuriraitta 2009: Miia Elivuo (tanssi)

Tehtävään käytettävä aika:

1 oppitunti

Tarvikkeet:

Liikuntasali tai vastaava tila

Musiikkia

Huomioita:

Eri taiteenlajit keskustelivat keskenään hyvin.

Työskentely oli lapsista hauskaa ja he ymmärsivät, miten se linkittyi muissa työpajoissa tehtyihin asioihin.

Tehtävän kulku:

Peilihippa

Yksi oppilas on hippa, joka ottaa muita kiinni. Kun jää kiinni, pitää tehdä asento ja ilme, jotka toistamalla muut leikkijät voivat pelastaa kiinni jääneen.

Liikepeili

Oppilaat peilaavat pareittain tai pienryhmissä vuorotellen toistensa liikkeitä ja asentoja.

Vastakohtat

Kokeillaan erilaisia liikkumisen tapoja vapaasti koko tilassa. (nopea-hidas, iso-pieni, pyöreä-kulmikas, kevyt-painava, iloinen-surullinen, pelokas-rohkea)

Peilimaa

Mennään taikapeilin läpi (esim. kontataan pöydän ali). Toisella puolella on maa, jossa liikutaan tai ollaan ihmeellisellä tavalla (mutkalla, neljällä jalalla, takaperin jne.)

Rentoutuminen ”lepomaassa”

Kulttuuriaitta tuo taiteen ja kulttuurin iloa lasten ja nuorten arkeen. Kulttuuriaitta on osa Taikalamppua, joka on valtakunnallinen lastenkulttuurikeskusten verkosto. Taikalampun tavoitteena on lasten ja nuorten kulttuuripalveluiden tukeminen ja taidekasvatuksen saavutettavuuden parantaminen.

Kulttuuriaitta on toiminut seudullisesti perustamisestaan vuonna 2003 lähtien. Vuodesta 2009 alkaen Kulttuuriaitan toimialueeseen kuuluvat Jyväskylä, Muurame, Hankasalmi, Toivakka, Uurainen, Laukaa ja Petäjävesi.

www.jyvaskyla.fi/kulttuuri/aita

Oppaan sisältö ja ulkoasu: Kaisa-Liisa Ikonen
Kyrmy-maskotin ulkoasu: Tuomas Rutanen

JYVÄSKYLÄ

